

МОГУЋЕ РЕПЕРКУСИЈЕ УВОЂЕЊА ИНСТИТУТА СТЕЧАЈА ПОЈЕДИНЦА НА ОСНОВУ ИСКУСТВА САД

Апстракт: На први поглед може се стећи утисак да је глобална економска криза утицала на повећање броја отворених поступака стечаја појединца у државама у којима тај институт постоји. У државама у којима тај институт још увек није уведен, примећен је пораст задужености становништва протекле деценије. Међутим, дубљом анализом овог правног института могу се назрети различите реперкусије које његова примена има на привреду једне државе, али и раст глобалне економије. Поставља се питање да ли је примена овог правног института последица или узрок глобалне економске кризе. Циљ овог рада јесте пружање одговора на ово питање анализом основних карактеристика, предности и недостатака стечаја појединца, као и последица негативне селекције физичких лица као стечајних дужника.

Кључне речи: задуженост, физичка лица, негативна селекција.

1. Увод

Европска конвенција о заштити људских права и основних слобода усвојена је 4.11.1950. године у Риму. Ова конвенција, између осталог, осмим чланом уређује обавезу државама потписницама да омогуће заштиту права на поштовање приватног и породичног живота, дома и преписке (Савет Европе, 1950: 5). Претходно можда неће бити могуће у случају да физичко лице које је презадужено остане без основног животног простора или основних средстава за живот, уколико су иста под хипотеком или залогом. С обзиром на то да је Република Србија ратификовала поменућу конвенцију 3.3.2004. године, увођењем правног института стечаја

---

* vmizdrakovic@singidunum.ac.rs

појединца могло би се олакшати пружање заштите конвенцијских права. Велика Британија (од 1861. године), већина осталих држава чланица Европске уније, Сједињене Америчке Државе (од 1898. године) и Аустралија већ дуже време познају овај институт, а државе нашег окружења, порастом задужености становништва, предузимају додатне активности на његовом увођењу.¹ У Словенији ова област је од пре осам година регулисана законом, у Грчкој пре пет, а у Хрватској је 2015. године израђен нацрт закона о стечају појединца, који је касније и усвојен и ступио на снагу 1.1.2016. године (Министарство правосуђа Републике Хрватске, 2015: 2). Према претходном извору, задуженост становништва у региону је висока, тако је у Словенији већ отворено 4.000 поступака стечаја појединца, а у Хрватској задуженост становништва 2013.године износила је близу 17 милијарди евра, док је у Србији исте године задуженост износила око 8 милијарди евра (Удружење банака Србије, 2015). Реч је о значајном порасту задужености, на пример, 2010.годиненезванична задуженост становништва у Србији била је око 5 милијарди евра (Удружење банака Србије, 2015). Стечај појединца (енгл. *personal bankruptcy*)² као правни институт још увек није законски уведен у Републици Србији.³ Претходно значи да, уколико сте презадужени и не можете измирити обавезе које имате као физичко лице (осим предузетника), тренутно не можете отворити стечајни поступак и тиме олакшати свој статус у поступку реорганизације, као што то могу учинити правна лица. Наиме, према Радовићу (2004), Република Србија

1 За више о историји развоја стечаја појединца погледати Радовић, В. (2006). Индивидуални стечај. Београд: Досије; и Радовић, В. (2003). Развој индивидуалног стечаја у англосаксонским земљама. Страни правни живот. 12 (I–III), стр. 121–134.

2 Следи кратак осврт на превод термина *personal bankruptcy* (и сличних термина, на пример: *consumer bankruptcy*, *consumer insolvency*, *personal insolvency*, *bankruptcy of individual debtor*, *debt consolidation proceedings*) на српски језик. Понекад се овај термин преводи и као „лични банкрот“ или „банкрот појединца“, што не би било терминолошки одговарајуће, имајући у виду да термин банкрот потиче из области стечаја правних лица, где означава престанак пословања. Реорганизација, као облик стечајног поступка правних лица, више би одговарала термину *personal bankruptcy*, јер у том случају привредно друштво наставља са пословањем уз покушај да се изврши реорганизација дугова уз прихваћени план исплате. У САД стечај се назива *bankruptcy*, банкротство се назива *liquidation* (овај поступак уређен је Одељком 7), док се реорганизација назива *reorganization* (овај поступак уређен је Одељком 11 и 13). Изузетак о претходно набројаног може бити правни систем Велике Британије и Аустралије, где се стечај појединца назива *bankruptcy*, а стечај правних лица *insolvency*, што може и бити један од разлога бројних недоумица у вези употребе одговарајућег термина. У Хрватској, термин *personal bankruptcy* је преведен као стечај потрошача у истоименом нацрту закона, што се чини одговарајућим.

3 Иако је стечај предузетника већ уведен 24. јула 2004. године, када је ступио на снагу Закон о стечајном поступку, односно Закон о стечају (Службени гласник РС, бр. 84/04.).

спада у државе у којима постоји конзервативни правни систем када је у питању стечај појединца. Исти аутор дели државе са таквим системом на две групе. У првој групи државе (Кина, Босна и Херцеговина, Монголија и друге) не познају стечај физичког лица ни у једном облику, док другу групу чине државе (Бразил, Македонија, Италија и друге) у којима само предузетници као посебна правна форма имају могућност да отворе стечајни поступак (Радовић, 2004). У последњој групи се још увек налази и Република Србија. Међутим, ускоро, сва физичка лица и у Републици Србији имаће ту могућност. Иако концепт стечаја појединца на папиру може изгледати врло примамљиво, његова примена, уколико не постоји адекватна селекција стечајних дужника, може довести до различитих реперкусија на привреду једне државе или глобалну економију. Стога, основни циљ овог рада биће анализа последица које стечај појединца може имати на функционисање финансијских институција, финансијска тржишта и привреду једне државе. Рај је структуриран на следећи начин. У првом делу рада, у ишчекивању закона о стечају појединца, изложићемо карактеристике, предности и недостатке стечаја појединца. Други део рада посвећен је проблематици негативне селекције физичког лица, као стечајног дужника. Пре закључних разматрања, на примеру глобалне економске кризе, анализираћемо негативни утицај неадекватног филтрирања стечајних дужника.

2. Карактеристике, предности и недостаци стечаја појединца

Имајући у виду да ће институт стечаја појединца тек бити уведен у законодавство Републике Србије, у овом делу рада укратко ћемо представити основне карактеристике института стечаја појединца, његове предности и недостатке. Историјски посматрано, стечај појединца, у различитим облицима, постоји већ вековима. Насупрот његовом данашњем прилично хуманом поступку, у историји су за тај поступак биле везиване различите драконске мере, као што су физичко кажњавање, сакаћење, одузимање права на слободу и гажење достојанства, како самог стечајног дужника, тако и његове уже породице. Међутим, временом, фокус је померен на имовину стечајног дужника и њено уновчење, чиме је редефинисана задуженост физичког лица на следећи начин: *from sin to risk, from moral failure to economic failure* (Бодул, 2011: 352).

За разлику од стечаја привредних друштава, у овом случају стечајни дужник је физичко лице, а поступак се спроводи над његовом имовином која није изузета из поступка. Циљ поступка је двојак, омогућавање новог финансијског почетка за стечајног дужника, опростом једног дела или

целокупног дуга, уз истовремено најповољније колективно намирење потраживања стечајних поверилаца из уновчене имовине физичког лица и расположивих будућих прилива новца. Обично у том поступку одређени део потраживања бива отписан, нарочито ако стечајни дужник не поседује некретнине које би се могле уновчити, па је у томе и главна предност стечајног поступка. Разлог отварања поступка је презадуженост стечајног дужника (физичког лица), односно његова трајнија немогућност да измири доспеле обавезе, без значајних последица које би настале по његову егзистенцију. Временски период инсолвентности и укупна вредност доспелих обавеза обично су одређени посебним законом. Предмет поступка је укупна имовина стечајног дужника, али обично одређени део имовине бива изузет, на пример:

- Одећа, обућа и слични предмети намењени личној употреби,
- Храна и огрев за потребе дужника и чланова домаћинства (обично за одређени период),
- Готов новац дужника који има стална месечна примања до месечног износа који је по закону изузет од извршења,
- Ордени, медаље, ратне споменице, признања, лична писма, породичне слике,
- Помагала која су особи са инвалидитетом неопходна за обављање животних функција и слично.

Стечајни дужник свој имовински статус може дати на увид пописом имовине, обавеза и потраживања. Трошкови поступка намирују се из претходно уплаћеног предудјума који уплаћује подносилац захтева за отварање поступка (неко од поверилаца, мада то може бити и стечајни дужник). План отплате или реорганизације дугова саставља стечајни дужник, понекад уз помоћ стечајног управника којег именује суд, а који не може бити лице повезано са стечајним дужником. Стечајни управник има слична права и дужности, као и у поступку над правним лицем, али је претходно највише одређено законским уређењем и разликује се између правних система.

Може се рећи да је популарност стечаја појединца највећа у државама англосаксонског говорног подручја и да је она сразмерна временском периоду његове примене. Типично физичко лице које подноси захтев за отварањем поступка стечаја појединца у Сједињеним Америчким Државама је из средње класе, јер је за очекивати да та лица имају довољну кредитну способност да „нагомилају“ губитке или предузму ризичне пословне одлуке (Martin & Paley, 2006: 141). Такође, у питању су лица која

су обично завршила факултет и која у свом власништву имају некретнине високе вредности, али недостатак ликвидних средстава. Као најчешћи узроци отварања стечајног поступка физичког лица наводе се здравствени проблеми, губитак посла и развод брака (Martin et al. 2006: 176).

Учесталост стечаја појединца је изражена и у Аустралији, у којој се у самом закону наводи да се стечај не сме користити као „карта избављења“. Одређене карактеристике правног регулисања стечаја појединца у Аустралији су заједничке и за остале континенте и државе. Као основне предности отварања стечаја појединца наводе се:

- ослобађање од плаћања већине обавеза;
- ослобађање од правних радњи које повериоци могу предузети;
- обустављање заплене имовине;
- обустављање одбитака на личној заради;
- заштита личне имовине (моторна возила, лична имовина и слично);
- могућност путовања на територији државе (ITSA, 2005: 8).

Као прва предност овог института наводи се ослобађање од плаћања већине обавеза. Овде се углавном законом регулише које су то обавезе, а мисли се на преостале обавезе које се не могу измирити редовним приходима физичког лица у законском периоду, нити из стечајне масе која је настала продајом његове имовине. Ослобађање плаћања обавезе до скоро није била позната немачком праву,⁴ које је послужило као основа за већину закона у државама у нашем окружењу, већ је преузето из америчког права. Наиме, физичко лице као стечајни дужник може се ослободити свих својих обавеза које су у стечајном поступку остале ненамирене, чак и без сагласности поверилаца (Ловрић, 2004: 33).

Са друге стране, недостаци отварања стечаја појединца су разноврсни и зависе од тога какво је законодавно решење прихваћено. Најчешћи недостаци који се наводе су:

- сви дугови који су настали након отварања стечаја остају пуноважни;
- дугови настали у виду преваре остају пуноважни;

---

4 Од 1.3.2012. године, у немачки стечајни закон (*Insolvenzordnung*) уведено је аутоматско обустављање правних радњи против стечајног дужника (*Schutzschirm*), чиме ће стечајни дужник имати додатни временски период на располагању за састављање плана реорганизације (Heerstrassen, 2012). Немачки законодавац преузео је модел стечајног поступка из америчког стечајног закона – Одељка 11 и стечајног закона Велике Британије.

- дугови у виду казни судова остају пуноважни;
- дугови у виду алиментације остају пуноважни;
- некретнине остају под контролом надлежног тела;
- лице мора предати пасош и путовати у иностранство уз дозволу надлежног тела;
- лице не може бити члан управног одбора;
- кредитна способност ће бити ограничена у одређеном периоду, на пример, од 7 година⁵ (поред тога, за све износе кредита преко одређеног износа, лице мора обавестити кредитора о стечају);
- могућа ограниченост у добијању осигурања;
- могућа ограниченост у добијању запослења (нарочито за одређена занимања);
- информације о стечају ће бити доступне јавности доживотно на одговарајућем сајту (ITSA, 2005: 9).

Важно је имати у виду да претходно набројани недостаци стечаја појединца нису једини и да могу бити другачији у зависности од прихваћеног законодавног решења.

3. Проблем негативне селекције стечајних дужника

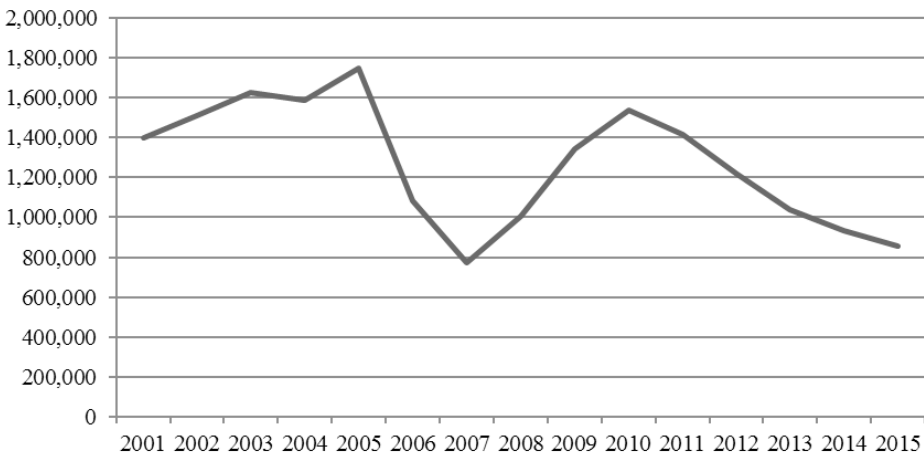
На основу претходног стиче се утисак да предности правног института стечаја појединца надмашују недостатке. Међутим, иако његова примена звучи врло примамљиво, неадекватним законским регулисањем могу настати врло озбиљне последице. Циљ је омогућити физичким лицима која поседују довољно уновчиве имовине за, пре свега, покриће трошкова поступка, а након тога и за покушај успостављања здраве финансијске ситуације стечајног дужника. Стечајни разлози морају бити јасно дефинисани и довољно ригорозни, како би евентуалне злоупотребе биле спречене. Економске кризе које су, чини се, све учесталије и чији ефекти се одсликавају на привреди Сједињених Америчких Држава, па и целог света, утицале су на природно повећање броја отворених поступака стечаја појединца. Незапосленост у периоду кризе била је на веома високом нивоу, а престанак радног односа, као што смо навели, један је од главних

---

⁵ На пример, у САД није јасно одређено када ће стечајни дужник моћи поново да се задужи и то зависи од типа кредита. Па тако, физичко лице може купити аутомобил на кредит одмах након отварања поступка, међутим, за хипотекарни кредит би морало да сачека једну до две године.

узорка отварања поступка. Међутим, повећање отварања поступака стечаја појединца у Сједињеним Америчким Државама (САД) је од 2002. године имало рекордну вредност. Наиме, са некадашњих 287.000 активних поступака, колико је забележено пре око три деценије, број је повећан на близу 2 милиона 2005. године. На графику који следи, хронолошки је приказан број отворених стечајних поступака физичких лица у САД на годишњем нивоу до јула 2015. године (статистику стечајних поступака у САД можете видети овде: <http://www.uscourts.gov/Statistics/BankruptcyStatistics.aspx>).

График 1. Хронолошки приказ отворених стечајних поступака појединца у САД

Извор: прилагођени подаци са: <http://www.uscourts.gov/Statistics/BankruptcyStatistics.aspx>

Претпоставља се да сваке године привреда САД изгуби скоро 40 милиона долара услед отварања стечајних поступака (Миздраковић, 2012: 38). Као што се може видети на претходном графику, број отворених поступака је био највећи 2005. године, док је минимум забележен већ наредне 2006. године. Разлог драстичног смањења отворених поступака је доношење новог акта чији је основни циљ био спречавање злоупотребе отварања стечаја физичких лица (енгл. *The Bankruptcy Abuse Prevention and Consumer Protection Act*). Наиме, до реформе која је извршена 2005. године, око 70% физичких лица бирало је Одељак 7 у складу са опростом дугова, док је преостали број бирао Одељак 13, где се одричу будућих примања у наредне три године у корист прихваћеног плана исплате дугова (Бодул, 2011:353). Један од основних инструмената борбе против смањења броја отворених

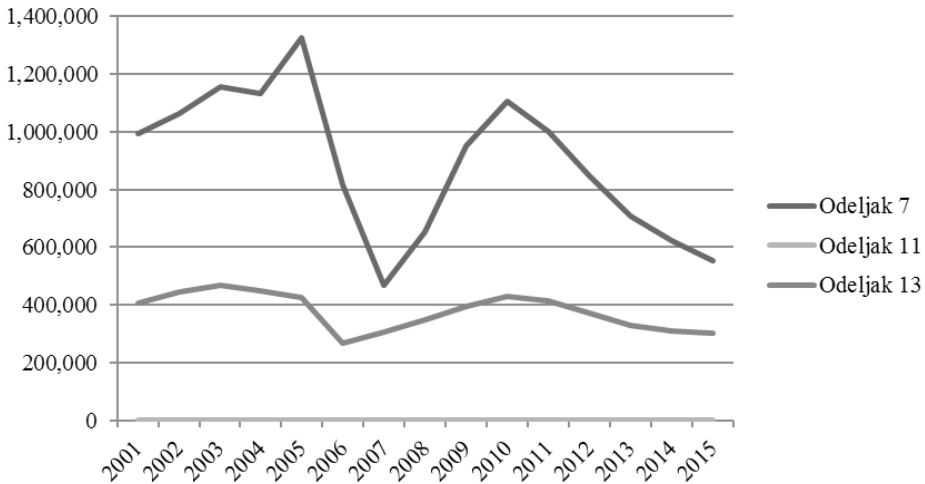

поступака јесте поштравање услова који морају бити испуњени како би лицу које је поднело захтев био „обрисан“ дуг на кредитној картици, у складу са заштитом предвиђеним Одељком 7 (Tucker, 2006: 60). Наиме, лица која подносе захтев морају попунити и додатни формулар на основу којег се закључује да ли постоји основ отварања поступка. Поред тога, вршена је провера да ли имовинско стање стечајних дужника, који су већ одабрали поступак према Одељку 13, заиста и одговара том поступку. Коришћени су адекватни математички и економетријски тестови којим је донекле отклоњен проблем негативне селекције стечајних дужника (Wedoff, 2005: 332). Такође, уведена су и ограничења у правима која су физичка лица у стечају имала пре увођења закона. Ограничења се углавном односе на смањење броја случајева, када се врши аутоматско обустављање наплате потраживања стечајних повериоца (енгл. *Automatic Stay*).

Пре увођења закона „најпопуларнији“ поступак је био онај предвиђен Одељком 7 – Ликвидација, којим су одређени дугови физичког лица били делимично или чак у потпуности отписани. Наиме, око три четвртине поступака чинили су они према Одељку 7, где се целокупна имовина физичког лица продаје, како би дугови били измирени. Притом, дужник добија опрост дугова и нов финансијски почетак већ за четири месеца након подношења предлога и у пракси најчешће без предаје имовине или будућих прихода (Бодул, 2011: 355). Према Одељку 13 – Прилагођавање дугова појединца, дужник задржава имовину, али мора доставити план отплате дугова (енгл. *wage earner's plan*) за период од три, односно пет година. Физичка лица се најређе опредељују за Одељак 11 – Реорганизација, јер је комплексан и захтева уплату високог предујма. На графику који следи је хронолошки приказ броја отворених стечајних поступака у САД према облику поступка на годишњем нивоу до јула 2015. године.

График 2. Хронолошки приказ броја отворених стечајних поступака појединца у САД према облику поступка

Извор: прилагођени подаци са: <http://www.uscourts.gov/Statistics/BankruptcyStatistics.aspx>

Резултати закона су очигледни, јер је приметан значајан пад отворених стечајних поступака према Одељку 7. Имајући у виду да овај облик подразумева продају имовине физичког лица, поставља се питање због чега се лица највише одлучују за овај облик стечајног поступка. Одговор лежи у брзини поступка и у могућности „новог почетка“ (енгл. *Fresh start*) за физичко лице.

Према Одељку 7, физичком лицу које је отворило стечајни поступак обрисани су сви:

- необезбеђени дугови, што често укључује и дугове на кредитним картицама;
- дугови по основу медицинског лечења;
- лични зајмови и
- потрошачки дугови.

Сва имовина коју дужник поседује, а која није изузета из поступка, продаје се и намирују се обавезе стечајног дужника. Међутим, у чак 96% случајева отварања поступка према Одељку 7 дужници нису изгубили своју имовину која је сматрана изузетом (Tucker, 2006: 60).

4. Утицај негативне селекције стечајних дужника на глобалну економију

На претходно приказаном графику примећујемо и поновно повећање броја отворених поступака 2010. године, што је очигледно резултат светске економске кризе, чији су се ефекти званично осетили почетком 2008. године. Разлог великог броја отворених стечаја појединца су хипотекарни кредити. Наиме, све до 2006. године у САД тржиште некретнина је имало процват, али у том моменту нико није могао да наслути да ће цене некретнина нагло пасти. У периоду од 2000. до 2007. године средња вредност продатих некретнина порасла је за 56%. Лак приступ великој количини капитала која је била инвестирана у овај сектор учинила је да се инвеститори и становништво осећају безбедно. Толико безбедно да је становништво почело да купује некретнине користећи хипотекарне кредите које није могло да исплати. Претходно је било, наравно, законски омогућено финансијском дерегулацијом, односно релаксирањем услова за одобравањем кредита. Према једном истраживању, финансијском дерегулацијом може се објаснити макар 10% повећања отворених поступака стечаја појединца у САД (Astrid, Andreas, 2010: 58).

У моменту благостања, уколико мањи број клијената не исплати дугове, то се не би у значајној мери одразило на пословање банака, па су и саме банке релаксирале услове за добијање кредита. Имајући у виду да хипотекарни кредити имају карактер дугорочних кредита, капитал банке је „заробљен“ до момента њихове реализације. Стога, да капитал банака не би био недоступан дужи временски период, определиле су се да продају своја потраживања брокерима, чиме су убрзале процес наплате потраживања, па самим тим и обрт средстава (Миздраковић, 2012:40). Брокери су ишли корак даље и спајали су неколико потраживања у виду хипотекарних кредита и тиме креирали специјалну хартију од вредности – хипотекарне обвезнице (енгл. *MBA – Mortgage Backed Securities*). Наравно, да би могли да тргују овим хартијама од вредности, морали су добити одговарајући кредитни рејтинг једне од три агенције за кредитни рејтинг: *Moody's*, *Standard&Poor's* и *FinCredit*.

На тај начин је омогућена даља продаја ових хартија од вредности другим привредним субјектима и финансијским институцијама. Како су вредности некретнина нагло расле, тако је и вредност ових хартија од вредности била (вештачки) надувана. Такву вредност су финансијске институције приказивале у својим финансијских извештајима и на основу тога се још више задуживале. Међутим, када је становништво почело нередовније да исплаћује ануитете, настали су први проблеми за финансијске институције.

Већ крајем 2007. године, скоро 16 процената свих хипотекарних кредита било је ненаплативо у потпуности (Pozen, 2010:238). Имовина коју су до тада приказивали у финансијским извештајима је постала имовина коју је готово немогуће даље продати (енгл. *Toxic Assets*), док је наплата обавеза такође погоршана. Средња вредност продатих некретнина од почетка 2007.године до 2009. године пала је за око 20%. Према процени, агенције за кредитни рејтинг су обориле рејтинг хипотекарних хартија у вредности за око 1.900 милиона долара. Поставља се питање каква је улога стечаја појединца у финансијској кризи?

Као што се може приметити из претходних графика, највећи број отворених поступака био је у складу са Одељком 7 и то није случајан избор становништва. Наиме, у складу са Одељком 7 банка, односно финансијска институција која потражује новац по основу хипотекарног кредита од физичког лица, нема правни основ да захтева од лица да исплати у потпуности дуг, већ има право да прода некретнину под хипотеком и да тиме измири своје потраживање. Стечајни дужник који је отворио поступак према Одељку 11 и 13 нема такву могућност.

Међутим, претходно не би имало значајан негативни утицај на пословање финансијских институција да цене некретнина нису нагло пале, па тиме оне понекад нису могле да наплате ни део потраживања. Други проблем био је и изузетно слаба утрживост некретнина. Из претходног следи да је појединац остваривао веће користи ако отвори стечајни поступак, него да уредно сервисира своју обавезу. Стога, знатан број стечајних дужника имао је статус квази дужника, а солвентност финансијских институција је рапидно опала, па су и саме отварале стечајни поступак. Даље последице глобалне економске кризе су познате, па се у овом раду нећемо на њих посебно освртати. Председник САД Барак Обама је у својим говорима често подсећао становништво да имају моралну и патриотску обавезу да измире своје обавезе према финансијским институцијама. Међутим, тек увођењем ригорозних правила за отварање стечајног поступка број истих је смањен. Очигледно, кључ је у адекватном филтрирању потенцијалних стечајних дужника које мора бити законски регулисано и под константним мониторингом од стране државних органа.

5. Закључна разматрања

Стечај појединца као правни институт може допринети бољем функционисању финансијских тржишта, убрзањем поступка наплате потраживања финансијских институција и других поверилаца. Овај правни институт би требало да обезбеди и поштовање основних

људских права физичког лица, као стечајног дужника и очувања његовог достојанства. Као и код стечаја привредних друштава, подразумева се да стечајних дужник није у могућности да на адекватан начин управља својим финансијама, те му се стога додељује стечајни управник чија је основна функција контрола употребе финансијских средстава у одређеном временском периоду. Са аспекта појединца, основна предност овог правног института било би евентуално отписивање дугова, у зависности од његовог имовинског стања. У случају када не постоји одговарајућа и ригорозна селекција стечајних дужника, примена института стечаја појединца може имати врло негативне последице на привреду једне државе, али и глобалну економију. Анализом догађаја који су довели до настанка глобалне економске кризе и улоге стечаја појединца у њој, као последице, а више као узрока, закључујемо да је од изузетне важности адекватно законско регулисање овог поступка. Искуство држава које су већ увеле овај институт, од непроцењивог је значаја. Наиме, државе у окружењу које су сувише ригорозно поставиле правила за отпис дугова тренутно су суочене са могућношћу да изврше масован отпис потраживања стечајних дужника који засигурно неће бити у објективан. Са друге стране, државе у којима је поступак отписа дугова у стечајном поступку сувише флексибилно постављен, долази до негативне селекције стечајних дужника. Поучени тим искуством, потребно је увести правни институт стечаја појединца на такав начин да се његовом применом остваре главни социјални циљеви, уз истовремену максималну наплату потраживања.

Литература

- Astrid, D., Andreas, L. (2010). Personal Bankruptcy and Credit Market Competition. *The Journal of Finance*. 2 (LXV). 654–686
- Бодул, Д. (2011). Особни стечај: Глобални тренд и хрватска перспектива. *Зборник Правног факултета у Ријеци*. 1 (XXXII). 351–379
- ITSA. (2005). *The Consequences of Individual Bankruptcy*. [Electronic version]. Преузето 10.06.2015. http://www.qpilch.org.au/_dbase_upl/Bankruptcy.pdf.
- Ловрић, В. (2004). *Стечај над имовином дужника појединца*. [Electronic version]. Преузето 18.09.2015. http://www.sudacka-mreza.hr/doc/sr/radovi/Viktorija_Lovric_-_Stecaj_nad_imovinom_pojedince.pdf.
- Martin, N., Paley, S. (2006). *J. K. Lasser's The New Bankruptcy Law & You*. New York: John Wiley & Sons
- Миздраковић, В. (2012). *Компаративна анализа економских аспеката стечаја*. [Electronic version]. Преузето 20.09.2015. <http://www.singipedia>.

singidunum.ac.rs/content/3757-Komparativna-analiza-ekonomskih-aspekata-ste%C4%8Daja

Министарство правосуђа Републике Хрватске. (2015). *Закон о стечају потрошача*. [Electronic version]. Преузето 23.07.2015. <https://pravosudje.gov.hr/pristup-informacijama-6341/savjetovanja-sa-zainteresiranom-javnoscu/okoncana-savjetovanja/zakon-o-stecaju-potrosaca-8076/8076>

Pozen, R. (2010). *Too Big to Save*. New Jersey: John Wiley & Sons Inc.

Радовић, В. (2003). Развој индивидуалног стечаја у англосаксонским земљама. *Страни правни живот*. 12 (I–III). 121–134

Радовић, В. (2004). Стечај над имовином предузетника према усвојеном Закону о стечајном поступку. *Страни правни живот*. 12 (IX). 123–137

Радовић, В. (2006). *Индивидуални стечај*. Београд: Досије

Савет Европе. (1950). *Европска конвенција о заштити људских права и основних слобода*. [Electronic version]. Преузето 11.09.2015. <http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>

Tucker, J. (2006). *Bankruptcy Option for Individuals: Impact of the New Bankruptcy Law*. *Journal of Financial Service Professionals*. 4(LX). 58–67

Удружење банака Србије. (2015). *За девет година дуплирана задуженост у еврима по становнику Србије*. [Electronic version]. Преузето 18.11.2015. <http://www.ubs-asb.com/Default.aspx?tabid=9940>

Heerstrassen, F. (2012). *Germany Modernizes Insolvency Laws*. [Electronic version]. Преузето 22.11.2015. <http://www.terralex.org/publication/pf7dfa93fb0/germany-modernizes-insolvency-laws>

Wedoff, E. (2005). Means Testing in the New 707. *American Bankruptcy Law Journal*. 2(LXXIX). 231–281

Vule Mizdraković, PhD

Assistant Professor,

Faculty of Business in Belgrade, Singidunum University

POSSIBLE RAMIFICATIONS OF INTRODUCING THE INSTITUTE OF PERSONAL BANKRUPTCY: THE USA EXPERIENCE

Summary

In the past decade, the increase of household debt in Serbia as well as in the entire region has brought the issue of personal bankruptcy into the spotlight. The adoption of this procedure would enable individuals who are over-indebted and unable

to settle out the credit and current payables to file for personal bankruptcy. The main objective of this procedure would be to ensure the maximum reimbursement of creditors' claims from the debtor's available assets and annual revenues. Such a procedure would also provide for the protection of the debtor's basic human rights and dignity. In order to provide a fresh start for the debtor and his financial standing, bankruptcy proceedings commonly include debt write-offs, to some extent. Obviously, personal bankruptcy has two sets of goals, which are mutually inconsistent, contradictory and often incompatible. In order to prevent possible abuses, bankruptcy reasons must be clearly defined and set out in more rigorous terms. This paper analyzes the impact of personal bankruptcy in generating the global economic crisis and the repercussion that personal bankruptcy has had on the global economy.

The increase in the number of bankruptcy proceedings filed in the USA in 2005 was a warning about the forthcoming events. Mortgage loans were the major reason for filing a large number of personal bankruptcy claims. In fact, until 2006 the US real estate market had been booming but no one could have guessed then that the real estate values would fall sharply in the years to come. Credit deregulation caused higher demand for mortgage backed loans and the nation's household debt increased significantly. However, the negative selection of debtors, their insolvency and irregular payment of annuities caused turmoil, which generated major problems for financial institutions. At the end of 2007, nearly 16 percent of all mortgage loans were uncollectible in full. The analysis of events that led to the onset of the global economic crisis and the role of personal bankruptcy as its most probable cause yields a conclusion that the adequate legal regulation of this process is paramount. The experiences of countries that have already introduced this legal institute are invaluable. The countries in the region which have set too rigorous rules for debt write-offs are currently facing the option of undertaking massive write-offs of debtors' claims, which are most unlikely to be objective. On the other hand, in the countries which have envisaged too flexible proceedings for debt write-offs, there is a negative selection of debtors and default of financial institutions. With this experience in mind, it is necessary to regulate and apply the institute of personal bankruptcy so that it provides for the maximum debt collection as well as for accomplishing the major social goals.

Key words: *indebtedness, individuals, negative selection.*